

3ENCULT Historic Building Information System: the "Raumbuch" concept integrated with energy issues -

a tool for the multidisciplinary design approach

Alexandra Troi, EURAC research

The research leading to these results has received funding from the European Community's Seventh Framework Programme (FP7/2007-2013) under grant agreement n° 260162

This document reflects only the author's views. The European Union is not liable for any use that may be made of the information contained therein.

ISSUE in 3ENCULT

Eight case studies: different climatic conditions, different utilization, different epochs and degree of conservation restrictions, different needed/planned interventions

Public Weigh House, Bozen (Italy)

Monumental School, Innsbruck (Austria)

Palazzo d'Accursio, Bologna (Italy)

Warehouse City, Potsdam (Germany)

Palazzina d. Viola, Bologna (Italy)

Industrial Engineering School, Béjar/Salamanca (Spain)

Fæstningens Materialegård,

REQUIREMENTS

Sencult EFFICIENT ENERGY FOR EU CULTURAL HERITAGE

- Systematic stocktaking of all relevant parts of the building
- Similar system for all partners involved in the investigation
- Precise localization of the features
- Integration of plans, photographs, written sources for building research purposes
- The basis for planning of restoration and refurbishment
- Archival properties and durability of the media

INTEGRATED DESIGN PROCESS

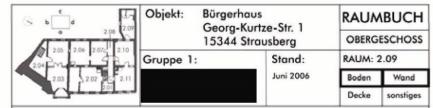
	Los Los L		-						
Nr. Energitiltag	V1 V2 V	/3 V4 Beskrivelse af fravalg							
Vinduer og solafskærmning									
01a Udskiftning af vinduer til nye superlavene	ergi vinduer	Fredning og arkitektur respekteres ikke							
01b Nye superlavenergi vinduer i nye vindues	shuller	Fredning og arkitektur respekteres ikke							
02 Nye energiforsatsglas + solafskærmende		Udvendige glas kan ikke udskiftes pga. arkitektur og fredning							
02a Nye energiforsatsglas i eksist. forsatsram	nmer								
02b Nye solafskærmende forsatsglas		Farven på glassene er for markant							
03 Nye vinduer med indvendig solafskærmn	ing	Fredning og arkitektur respekteres ikke	_						
04 Udvendig solafskærmning		Fredning og arkitektur respekteres ikke							
Isolering og bygningstæthed									
05 Indvendig efterisolering af ydervægge		Fredning og arkitektur respekteres ikke							
06 Udvendig efterisolering af ydervægge		Fredning og arkitektur respekteres ikke							
07 Efterisolering af skrålofter		Tiltaget har ikke stor nok effekt							
08 Efterisolering af terrændæk		Ikke CO2 rentabel							
09 Brug af isoleringstypen "supertynd"		Kvaliteten af isoleringstypen er usikker og effekten ikke stor n	ok						
10 Etablering af bygningstæthed									
Ventilation									
11 Naturlig ventilering - via åbning af vinduer	r								
12 Natkøling, ventilation - indtag i klimaskær		Friskluftindtag gennem klimaskærm ikke mulig.	-						
Hybrid ventilation, indtag i klimaskærm og	g udsugning via		_						
13 varmepumpe									
14 Traditionel mekan						_			
15 Friskluftindtag via									
INC IS	noraitiltaa			1/1	1/2	1/2	VA	Rockrivolco	of fravala
Nr. E	Energitiltag			V1	V2	V3	V4	Beskrivelse	af fravalg
Varme, vand og køl	Energitiltag			V1	V2	V3	V4	Beskrivelse	af fravalg
Varme, vand og køl	Energitiltag			V1	V2	V3	V4	Beskrivelse	af fravalg
Varme, vand og køl 16 Køling via mekani 17 Passiv køling af n		kormoina		V1	V2	V3	V4	Beskrivelse	af fravalg
Varme, vand og køl 16 Køling via mekani 17 Passiv køling af n	Energitiltag Ier og solafsi	kærmning		V1	V2	V3	V4	Beskrivelse	af fravalg
Varme, vand og køl 16 Køling via mekani 17 Passiv køling af n 18 Køling hvor overs 19 Køling via jordslar	er og solafs	X	induer	V1	V2	V3	V4		
Varme, vand og køl 16 Køling via mekani 17 Passiv køling af n 18 Køling hvor overs 19 Køling via jordslar 20 Køling via varmep 21 Radiatoropvarmn	i er og solafs Jdskiftning af	vinduer til nye superlavenergi v	And the second se	V1	V2	V3	V4	Fredning og	arkitektur respe
Varme, vand og kel 16 Koling via mekani 17 Passiv køling af n 18 Koling hvor overs 19 Koling via jordslar 20 Koling via varmer 21 Radiatoropvarmni 22 Gulvvarme 23 Central brugsvand	i er og solafs Jdskiftning af	X	And the second se	V1	V2	V3	V4	Fredning og	
Varme, vand og køl 16 Køling via mekani 17 Passiv køling af n 18 Køling hvor overs 19 Køling via jordslar 20 Køling via jordslar 21 Radiatoropvarmi 22 Gulvvarme 23 Central brugsvand 24 Dependeral brugsvand	i er og solafs Jdskiftning af Nye superlave	vinduer til nye superlavenergi v energi vinduer i nye vindueshulle	er	V1	V2	V3	V4	Fredning og Fredning og	arkitektur respel
Varme, vand og kel 16 Køling via mekani 17 Passiv køling af n 18 Køling hvor overs 19 Køling via jordslar 20 Køling via varmer 21 Radiatoropvarmni 22 Gulvvarme 23 Central brugsvand 24 Decentral brugsva 28 Opsamling af regr	ler og solafs Jdskiftning af Nye superlave Nye energifors	vinduer til nye superlavenergi v energi vinduer i nye vindueshulle satsglas + solafskærmende udv	er endigt glas	V1	V2	∨3	V4	Fredning og Fredning og	arkitektur respe
Varme, vand og kel 16 Køling via mekani 17 Passiv køling af n 18 Køling hvor overs 19 Køling via jordslar 20 Køling via varmer 21 Radiatoropvarmni 22 Gulvvarme 23 Central brugsvand 24 Decentral brugsva 28 Opsamling af regr	ler og solafs Jdskiftning af Nye superlave Nye energifors	vinduer til nye superlavenergi v energi vinduer i nye vindueshulle	er endigt glas	V1	V2	V3	V4	Fredning og Fredning og	arkitektur respel
Varme, vand og kel 16 Køling via mekani 17 Passiv køling af n 18 Køling via mekani 17 Passiv køling af n 18 Køling via oreslar 19 Køling via varser 20 Køling via varser 21 Radiatoropvarmni 22 Gulvarme 23 Central brugsvani 24 Decentral brugsvani 28 Opsamling af regr 25 Energibesparendi 26 Dagslysstyring	Ier og solafs Jdskiftning af Nye superlave Nye energifors Nye energifors	vinduer til nye superlavenergi v energi vinduer i nye vindueshulle satsglas + solafskærmende udv satsglas i eksist. forsatsrammer	er endigt glas	V1	V2	V3	V4	Fredning og Fredning og Udvendige g	arkitektur respe arkitektur respe glas kan ikke uds
Varme, vand og kel 16 Køling via mekani 17 Passiv køling af n 18 Køling via jordslar 19 Køling via jordslar 11 Radiatoropvarmni 22 Gulvarme 23 Central brugsvang 24 Decentral brugsvang 28 Opsamling af regr 25 Energibesparende 26 Dagslysstyring af e	er og solafs Jdskiftning af Nye superlave Nye energifors Nye energifors Nye solafskær	vinduer til nye superlavenergi v energi vinduer i nye vindueshulle satsglas + solafskærmende udv satsglas i eksist. forsatsrammer rmende forsatsglas	er endigt glas	V1	V2	V3	V4	Fredning og Fredning og Udvendige g Farven på g	arkitektur respel arkitektur respel glas kan ikke uds lassene er for m
Varme, vand og kel 16 Køling via mekani 17 Passiv køling af n 18 Køling via mekani 17 Passiv køling af n 18 Køling via ordslar 20 Køling via varmer 21 Radiatoropvarmn 22 Gulvarme 23 Central brugsvar 24 Decentral brugsvar 28 Opsamling af regr 29 Calpslysstyring 27 Centralstyring af e 28 Oldanger og solcelle	er og solafs Udskiftning af Nye superlave Nye energifors Nye energifors Nye solafskær Nye vinduer m	vinduer til nye superlavenergi v energi vinduer i nye vindueshulle satsglas + solafskærmende udv satsglas i eksist. forsatsrammer rmende forsatsglas ned indvendig solafskærmning	er endigt glas	V1	V2	V3	V4	Fredning og Fredning og Udvendige g Farven på g Fredning og	arkitektur respe arkitektur respe glas kan ikke uds lassene er for m arkitektur respe
Varme, vand og kel 16 Køling via mekani 17 Passiv køling af n 18 Køling via jordslar 19 Køling via jordslar 10 Køling via jordslar 11 Radiatoropvarmi 12 Radiatoropvarmi 13 Central brugsvand 23 Central brugsvand 24 Decentral brugsvand 25 Energibesparendd 26 Dagslysstyring 27 Centralstyring af e 29 Solfanger og solcelle 29 Solfanger til varmi 30 Solfanger til varmi	er og solafs Jdskiftning af Nye superlave Nye energifors Nye energifors Nye solafskær	vinduer til nye superlavenergi v energi vinduer i nye vindueshulle satsglas + solafskærmende udv satsglas i eksist. forsatsrammer rmende forsatsglas ned indvendig solafskærmning	er endigt glas	V1	V2	V3	V4	Fredning og Fredning og Udvendige g Farven på g Fredning og	arkitektur respel arkitektur respel glas kan ikke uds lassene er for m
Varme, vand og kel 16 Køling via mekani 17 Passiv køling af n 18 Køling via mekani 17 Passiv køling af n 18 Køling via ordslar 20 Køling via varmer 21 Radiatoropvarmn 22 Gulvarme 23 Central brugsvar 24 Decentral brugsvar 28 Opsamling af regr 29 Centralstyring af e 20 Centralstyring af e 20 Otal 21 Centralstyring af e 22 Otal 23 Centralstyring af e 24 Decentralstyring af e 25 Energibesparende 26 Dagslysstyring af e 27 Centralstyring af e 28 Otal 29 Otal 20 Otal 21 Otal 22 Otal 23 Otal 24 Otal 25 E 26 Otal 2	er og solafs Udskiftning af Nye superlave Nye energifors Nye energifors Nye solafskær Nye vinduer m	vinduer til nye superlavenergi v energi vinduer i nye vindueshulle satsglas + solafskærmende udv satsglas i eksist. forsatsrammer rmende forsatsglas ned indvendig solafskærmning	er endigt glas	V1	V2	V3	V4	Fredning og Fredning og Udvendige g Farven på g Fredning og	arkitektur respe arkitektur respe glas kan ikke uds lassene er for m arkitektur respe

	and og marenning	_	-	
	Flytning af varmeafgivende udstyr fra kontor til fælles			
32	serverrum			Kræver at krav til lejers udstyr/rutiner bliver defineret præcist.
33	Fælleskantine			
34	Fælles møde- og konferencefaciliteter			
35	Vindfang ved hovedadgangsvej			Fredning og arkitektur respekteres ikke

THE «Raumbuch»a tool for documentation

Kurzbeschreibung:

Der Raum 2.09 mit zwei ungleich großen Kammern auf der Südseite (2.09a, 2.09b) nimmt das Obergeschoss des Anbaus ein, der an das Haus am westlichen Ende seiner Südseite anschließt. Er entstand 1889 und wurde als Küche mit Speisekammer (2.09a) und WC (2.09b) genutzt. Der Raum samt beiden Kammern ist 13 m² groß und 2,6 m hoch; sein Grundriss ist länglich, fünfeckig (Knick in der Wand b). Die Erschließung erfolgt durch die Türöffnung T 2.10/2.09. Die Räume werden durch die Fenster 2.09b/F1, 2.09c/F1 und 2.09c/F2 belichtet. Die Umfassungswände bestehen aus gelbem Backsteinmauerwerk, die Trennwände der Kammern sind Holzbretterkonstruktionen mit Gipsüberzug, ebenso Decke und Boden. Alle Wände und die Decke sind verputzt und gestrichen, der Fußboden zeigt einen Dielenbelag. (Die Katierung der Wandfassungen befindet sich als Tabelle im Anhang) Ein Bestandteil der Wand d ist ein gemauerter Schornstein. Der Raum ist mit Senitäreinrichtungen (WC, Boiler, Wasser- und Abwasserleitungen) ausgestattet.

Bestand	Pos.	Zustand / Bemerkung
Boden: Fußbodenniveau liegt ca. 30 cm höher als beim Raum 2.10. Holzdielen, rotbraun an- gestrichen, in Richtung Wand a - c verlegt. Der größere Teil der Fläche mit PVC belegt. Bei dem Schomstein (Ecke Wände c1/d) eine Betonplatte, in einem Niveau mit der Dielung. Dielen in den Kammern schmaler, ahne An- strich, mit PVC belegt; profilierte Fußleiste aus Holz nur bei den Umfassungswänden a-d.		Fußbadenkonstruktion affenbar aus der Er- bauungszeit, in den Kammern in jüngerer Zeit ausgetauscht.
Wand a: Innenwand aus rotem Backstein, verputzt und weiß gestrichen, bis Höhe 198 cm tapeziert. Wand a bindet nicht in die Wand d ein. Rechts in der Wand Türöffnung T 2.10/2.09 (82x182 cm). Profilierter Holzrahmen (schließt auf der schlas Schlas direkt en die Wand han		Urspr. Außenwand des 1861 zum Hof erwei- terten Hauses. Tür T 2.10/2.09 wahrscheinlich befand sich an dieser Stelle ein Fenster; Hinweise dafür:

Das Raumbuch, Skript des Masterstudiengangs Denkmalpflege Berlin, www.baugeschichte.a.tu-berlin.de

Sencult

DOCUMENTATION content

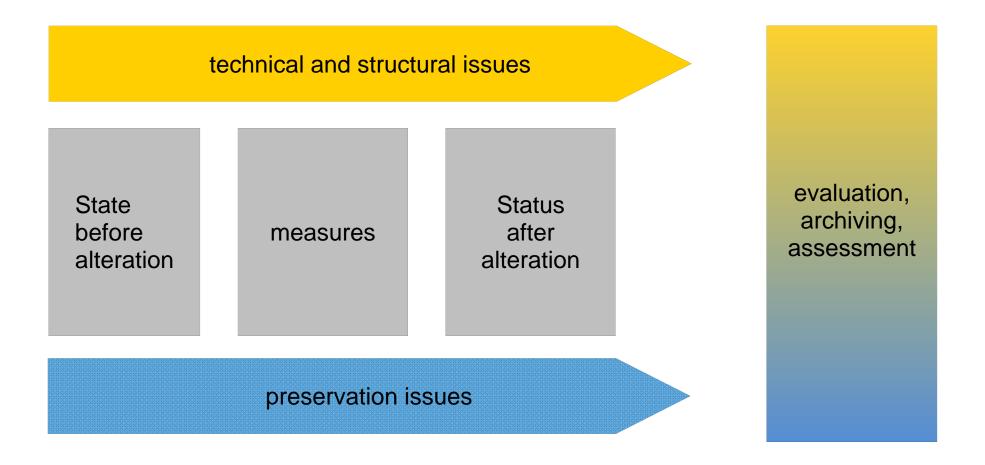
GENERAL INFORMATION: Name/Company of surveyor, Location, name of building, Legal investigation, Present function, original function, Date of completion, Architect/Artists/other persons, Construction methods, Short description,

URBAN CONTEXT Location, accessibility, orientation, historical context	URBAN CONTEXT Position of building in city context, location of over- shadowing from trees or other buildings
BUILDING shape/dimensions, levels/axes, short description of facades and roof, internal access/floor plan, building history	BUILDING Buildings consistency regarding static problems, fire protection, seismic safety, consistency and type of building services; particular architectural solutions related to original use of the building, energy consumption
ROOMS/ CONSTR. ELEMENTS design including structure and arrangement, material properties, all features that indicate an existing or previously existing system of construction, design or function, all characteristics that indicate the disorder of these previous systems, the movable elements, installations etc.	ROOMS/ CONSTR. ELEMENTS construction of the external walls, windows, internal partitions and basement, identification of materials, type and dimensions. Technical data of materials: density, conductivity, specific heat capacity, water vapor diffusion resistance index, long term water absorption etc., possibilities for using daylight, analysis of technical systems/buildings services.

OBJECTIVES

OBJECTIVES

 planning process of projects of a certain size or complexity

 guideline for intervention in smaller projects with well documented study cases

 documentation of the intervention history and their motivation

MIS 3ENCULT

The "Raumbuch" concept extended to energy issues

http://www.prodenkmal.org/3encult/startseite.php

Alexandra Troi alexandra.troi@eurac.it Dagmar Exner dagmar.exner@eurac.it Franziska Haas franziska.haas@tu-dresden.de

Main interface

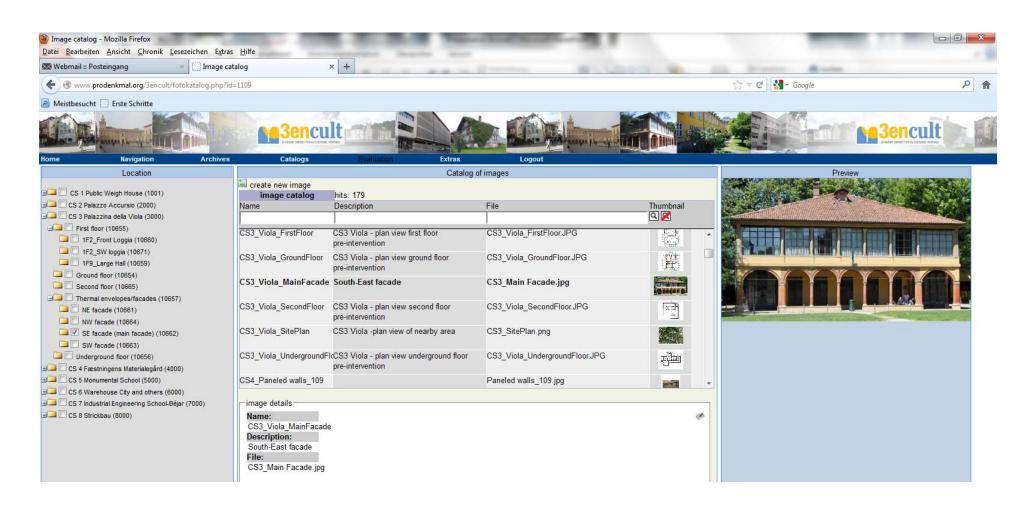

) 3encult heritage information system - Mozill atei <u>B</u> earbeiten <u>A</u> nsicht <u>C</u> hronik <u>L</u> esezeiche			
🛿 Webmail :: Posteingang 🛛 🔹 🗌	3encult heritage information system × +		
Www.prodenkmal.org/3encult/startseite	php?id=2000&dokid=1881	r ⊂ C 🛃 + Google	٩
Meistbesucht 🗍 Erste Schritte			
International In			A
	Archives Catalogs Evaluation Extras Logout		
Navigation	Aquisition Specification Design Implementation Post evaluation	Image/plan selection 🗸	
Room 33			
□ Room 34 B□ Second floor	- General Information		
Dia Second Noor	Name and company of surveyor:		
CS 2 Palazzo Accursio	Arch Manuela Faustini Fustini - Municipality of Bologna		
Thermal envelopes / facades	Silvia Gialluca, Ing. Enrico Esposito - Artenis srl Arch. Valerio Nannini, Arch. Nicola Silingardi - ICIE		1
Building envelope - bottom	2. Second and the second se		
Building envelope - top	Name and location of building: (country, city, cadastral number, altitude (above sea level), heating day, heating degree days)		
North facade (Offices)	Palazzo d'Accursio, Piazza Maggiore, 40100 Bologna		
North facade (Via U. Bassi)	Cadastral number: 6		34
North facade (Vidoniana Gallery)			12
East facade (Piazza Maggiore)	Altitude: 54 m		-
South facade (Via IV Novembre)	Heating days: 183 days		And'
West facade (Via G. Venezian)	Heating degree days: 2259 HDD		
Associated documents		Document preview	
Document type	Previous locality names:	CS2-First-floor-offices-plan	
diagrams/drawings	Palazzo della Biada (1295)		_
	Legal investigation: (ownership, local legislation, protection status)	🗎 🔁 🖉 🔶 1 /1	
expertises/reports	(ownership, local legislation, protection status) Ownership: Municipality of Bologna	IN 🖑 🤻 🖲 🖲 9,18% + 🥢 + 拱 🛃	
files/correspondence	Local legislation: Urban Building Regulation		
	Planned activities within the project	Suchen -	
guidelines/specifications	Building history		
photographs/images	Wrban context		
publications/press	Building as-is-state/consistency		
	Building zones - Room groups		
	Building potential		

Archives

Windows

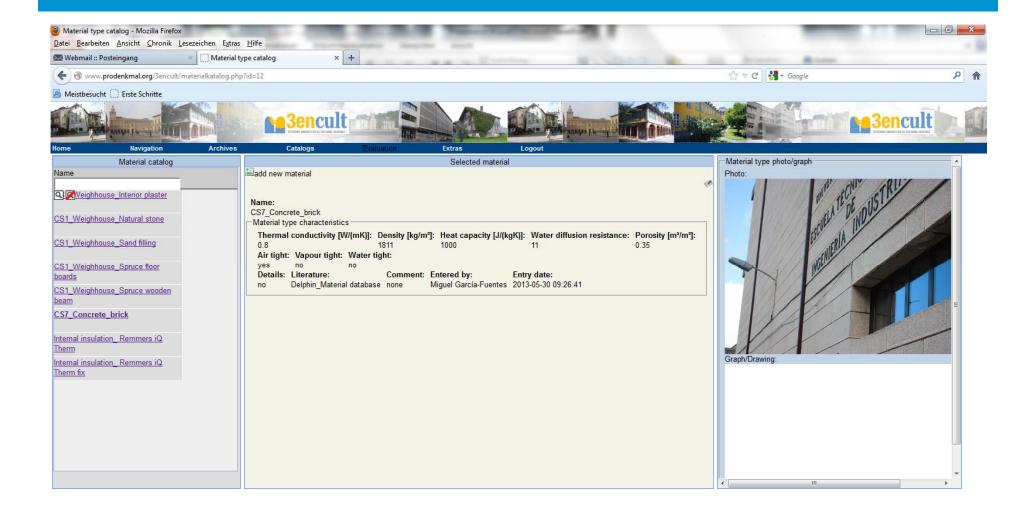
Webmail :: Posteingang 🛛 👋 []	Window catalog × +	And a second second	
🗲 🛞 www.prodenkmal.org/3encult/fensterka	alog.php?id=80	😭 ⊽ 😋 🛂 ₹ Google	م
Meistbesucht 🗌 Erste Schritte			
	Archives Catalogs Evaluation Extras Logout Selected Window Type	Window photo/sketch	
Window Catalog abel Description	Selected window type	Photo:	
		e	
Box-type window, 2 <u>Box-type window from</u> ashes (1950th) <u>the 50s/60s of the las</u>			and the second
S5 standard The standard	Label: Sublabel:		
bx-type window box-type window is	a CS5_standard box-type window window hinge with 4 parts Typology: Number of sashes: Number of sash bars:		The second second
S7_Standard_Window	Box-type window 12 0		
	General description: The standard box-type window is a huge window hinge which is divided into 4 box-type windows with		S NA WEST
S8_Cellar window	Each of these windows is separated into 4 sashes. The window is constructed with two layers with a		
S8 Standard	Window photo/sketch		
ndow_1	Frame		
S8_Standard	Frame type: Material:		and the second
ndow_2	Wooden frame 45 mm wood General description:		TUR
S8_Standard indow 3	The frame of the wing and frame of the fixed part are built out of solid spruce wood profiles. The pro-		
S8 Standard	tenon dowel joints. To protect the wood against rain, humidity and UV-radiation the frames are pair Only the outside part of the fixed window frame is painted with a red coating to give the windows a		
/indow_5	façade. At many spots the coating is not in a good condition anymore because it spalls. Therefore	and because of Horizontaler Schnitt	
	temperature forces there are a lot of breaks which causes a untight envelope. — Frame profile dimensions		1.9
	Width left: Width right: Width below: Width above:	<u></u>	- 1/3
	0.2 0.2 0.16 0	<u>9,4 2,19 2, 24 2, 76,8 1,65 3, 76,8</u>	s <u>1 45 8 3</u>
	U _r -Value:		
	1.89	Aussen	N 100 100
		Shading photo or sketch	
	Glazing		

date/time: Tue Feb 04 2014 16:15:15 GMT+0100

Material type catalogue

Construction element catalogue

🖉 Webmail :: Posteingang	× Contruction elem	ient catalog 🛛 🗙 🕂			10 B	Science - Branker	
🗲 🛞 www.prodenkmal.org/3e	encult/elementkatalog.php?id=29				合	▽ C Soogle	م
Meistbesucht 🗍 Erste Schritte	e						
And Andrew Property in				Ser Same			3encult
ome Navigation	722.5	Catalogs Ev	aluation Extras	Logout			
Construction Element	Area	Total thicknes	s U-value (calculate	d) Comment	Entered by all	Entry date	۹ 🏹
001_lest room_Ceiling over Portici	1	467	1.34		Dagmar Exner	2013-02-22 14:02:40	
rick	1	285	5.88	U: 1,743 w/m2K	Case Study 2	2013-03-15 22:44:21	
laster	0	20	7.14		Case Study 2	2013-03-15 22:45:13	
S1_TE01_Exterior wall	1	620	5.88		Dagmar Exner	2013-03-17 01:00:06	
Comment: shingle curtain wall rear vent U-value data	n te: 13-11-09 20:00:02 tilated Calculated U-Value = 0.7	20- 15- 다 10- 월 5-	ion element sketch Temperaturverlauf	Temperatur Taupunkt Tauwasser Kiefernholz (150 mm) Shingle (50 mm)	Photo		
U-value (calculated): U 0.72 0 RSI: Horizontal(0.13) RSE:		-5- -10- 	0 2 4 6 8 10 12 14 .	6 18 20 22 [cm] Außen			

Magencult

EFFICIENT ENERGY FOR EU CULTURAL H

Planning phases

